

Sertifikācijas eksāmena programma
Psihoterapijas specialitātē

1. Psihoanalītiskās personības teorijas

Psihes dinamiskie un ekonomiskie aspekti. Psihes funkcionēšanas topogrāfiskais un strukturālais modelis.

Z. Freids un klasiskās psihoanalīzes terapeitiskie un kultūrvēsturiskie aspekti. Neofreidisti.

Instinktu teorija.

Sapņi, to veidošanās mehānisms.

Zemapziņas jēdziens un tā nozīme. Z. Freids. Kolektīvās zemapziņas jēdziens. K. G. Jungs.

Primārais un sekundārais narcisms. Z. Freids. Ē. Fromms.

Personības attīstības pirmais periods – pirmais dzīves gads. Ortodoksālā pieeja – psihoseksuālās attīstības orālā stadija. Z. Freids. Objektattiecību teorija. M. Kleina. Ē. Eriksons. Neofreidisti.

Orālā stadija. Ego un superego veidošanās. Realitātes sajūtas veidošanās. Psihiskās aizsardzības mehānismi pirmajā dzīves gadā. Introjēcija. Primārā identifikācija. Projekcija.

Personības attīstības otrais periods – vecums no viena līdz trīs gadiem. Ortodoksālā pieeja – psihoseksuālās attīstības anālā stadija. Trauksme. Psihiskās aizsardzības procesi. Z. Freids. Ē. Eriksons. H. Salivans. A. Freida. Ambivalence un biseksualitāte.

Personības attīstības trešais periods – vecums no trīs līdz pieciem gadiem. Ortodoksālā pieeja – falliskā stadija. Z. Freids. A. Adlers. K. G. Jungs. K. Horni. Ē. Fromms. H. Salivans.

Falliskā stadija. Ego un superego veidošanās. Psihiskās aizsardzības mehānismi. Izstumšana. Reakcijas formēšana. Izolācija. Pārvietošana. Sublimācija.

Latentais periods no piecu līdz divpadsmit gadu vecumam. Ortodoksālā pieeja. Z. Freids. Ego un superego veidošanās. Ē. Eriksons.

Pubertāte un jaunība. Ego un superego veidošanās. Psihiskās aizsardzības mehānismi. Askētisms. Inetektualizācija. Radošā darbība (daiļrade) kā psihiskās aizsardzības mehānisms.

Rakstura (personības) struktūra pieaugušajiem. Orālais raksturs. Anālais raksturs. Uretrālais raksturs. Falliskais raksturs. Ģenitālais raksturs. Z. Freids. A. Adlers. K. G. Jungs. Ekstraverts. Intraverts. Neofreidisti. K. Horni. Ē. Fromms.

Psihosociālās attīstības stadijas. Ē. Eriksons. Eksistenciālās krīzes.

Ego psiholoģija.

Objektattiecību teorija. M. Kleina. M. Mālere.

Objektattiecību teorija. V. Vinikots. M. Balints. V. Bions. R. Fairbairns.

Es (patības) psiholoģija. H. Kohuts.

Piesaistes teorija. Dž. Boulbijs.

Personības jēdziens psihoterapijā. Dažādie viedokļi (teorijas) par personību un tās attīstību, to integrācijas iespējas psihoterapijā.

2. Psihoanalītiskās diagnozes un personības funkcionēšanas līmeņi.

E. Krepelīna diagnozes – neuroze, psihoze.

Ego psiholoģijas diagnostiskās kategorijas – simptomu neuroze, neirotisks raksturs, psihoze.

Objektattiecību teorijas diagnostiskā pieeja – personības funkcionēšanas līmenis. SSK – 10 un DSM IV diagnostiskās pieejas un to nozīme psihoterapijā.

Neirotiska, robežstāvokļa un psihotiska funkcionēšanas līmeņa personības struktūras raksturojums.

Primārie un sekundārie psihiskās aizsardzības procesi. Primārie: primitīva izstumšana, noliegšana, onnipotenta kontrole, idealizācija un devalvācija, projekcija, introjēcija un projektīvā identifikācija, šķelšana, disociācija.

Sekundārie psihiskās aizsardzības procesi – represija, regresija, izolācija, intelektualizācija, racionalizācija, pārvietošana, reakcijas formēšana, identifikācija, izlāde darbībā, seksualizācija, sublimācija u.c.

Psihopātiskās (antisociālās) un narcistiskās personības, to organizācijas tipi. Aizsardzības un adaptīvie procesi. Dziņas, jūtas, temperaments. Objektattiecības. Psihopātiskā patība. Narcistiskā patība. Transferences un kontrtransferences aspekti.

Šizoīdās un paranoīdās personības, to organizācijas tipi. Aizsardzības un adaptīvie procesi. Dziņas, jūtas, temperaments. Objektattiecības. Šizoīdā patība. Paranoīdā patība. Transferences un kontrtransferences aspekti.

Depresīvās, mazohistiskās un māniskās, hipomāniskās personības, to organizācijas tipi. Aizsardzības un adaptīvie procesi. Dziņas, jūtas, temperaments. Objektattiecības. Depresīvā patība. Māniskā patība. . Transferences un kontrtransferences aspekti.

Obsesīvās un kompulsīvās personības. Raksturu organizācijas tipi. Aizsardzības un adaptīvie procesi. Dziņas, jūtas, temperaments. Objektattiecības. Obsesīvi kompulsīvā patība. Transferences un kontrtransferences aspekti.

Histēriskās un disociatīvās personības. Aizsardzības un adaptīvie procesi. Dziņas, jūtas, temperaments. Objektattiecības. Histēriskā patība. Disociatīvā patība.

3. Neurožu psihoanalītiskā izpratne.

Traumatiskās neurozes. Psihoneurozes. Neirotiskais konflikts.

Simptomu veidošanās mehānisms. Trauksme kā neirotisks simptoms. Konversija.

4. Psihožu psihoanalītiskā izpratne.

5. Psihosomatiskā medicīna.

Biopsihosociālais modelis medicīnā. Psihosomatiskās medicīnas ideju vēsturiskā attīstība. Z. Freids. Konversija. G. Grodeks. M. Šurs. Desomatizācija un resomatizācija. F. Aleksanders.

Psihodinamiskās specifitātes koncepcija. A. Mitčerlihs. Franču psihosomatiskās medicīnas skola. Aleksitīmija. Civilizācijas slimības. Kortikoviscerālā teorija. K. Bikovs. I. Kurcins. Adaptācijas slimības. Š. Šošs. V. Zikmunds.

Cilvēks kā bioloģiska, psiholoģiska, sociāla būtne. Somas un psihe vienotības princips, tā realizācija caur emocijām.

Emociju klasifikācijas, to loma somatizācijas procesā.

Psihofizioloģija. Emocijas un stress. Stresa mehānismi. Stresori. Psihosociālie stresori. Limbiskās sistēmas un hipotalamusa anatomija. Psihoendokrinoloģija. Uzvedība un imūnsistēma.

Anamnēzes ievākšanas īpatnības psihosomatiskajā medicīnā. Intervijas (sarunas) tehnika. Verbālā un neverbālā komunikācija. Pacienta somatiskās izmeklēšanas psihiskie aspekti.

Psihosomatiskās reakcijas, traucējumi un slimības. Funkcionālās un organiskās psihosomatiskās slimības.

Veselīga un psihosomatiska ģimene. Ģimenes ietekme uz psihosomatisko slimību ģenēzi, gaitu un prognozi. Psihosomatiskās ģimenes.

Funkcionāli sindromi un organiskās psihosomatiskās slimības kardioloģijā. To psihodinamiskie aspekti.

Funkcionāli sindromi un organiskās psihosomatiskās slimības gastroenteroloģijā. To psihodinamiskie aspekti.

Funkcionāli sindromi un organiskās psihosomatiskās slimības pulmonoloģijā. To psihodinamiskie aspekti.

Ēšanas traucējumi. Adipozitāte. Anoreksija.

Hronisku sāpju stāvokļi un neārstējami pacientu psihosomatiskie aspekti.

Seksuālo traucējumu psihosomatiskie aspekti.

Kustību aparāta un ādas slimību psihosomatiskie aspekti.

Klīniskā psihoneiroendokrinoloģija.

Infekcijas un onkoloģisko slimību psihosomatiskie aspekti.

Psihosomatiskie aspekti ginekoloģijā, dzemdniecībā, uroloģijā.

Psihosomatiskie aspekti neiroloģijā.

Psihosomatiskie aspekti pediatrijā.

Acu slimību psihosomatiskie aspekti.

Psihosomatiskā zobārstniecība.

Psihiskās aizsardzības un pielāgošanās procesi somatisku saslimšanu gadījumā.

Kopīga mehānismi.

Psihosomatiski psihoterapeitisko konsultāciju būtība.

Bālinta grupas, to būtība, mērķi, uzdevumi, iespējas.

6. Priekšstats par psihodiagnostiskajiem testiem.

7. Ārsta – pacienta attiecību būtība, iespējamie modeļi, psihodinamika. Empātija. Uzdevumi. Mērķi. ‘Ārsts kā vislabākās zāles’.

8. Psihiatrija.

Organiski psihiski traucējumi.

Alcheimera demence, tās tipi.

Vaskulāra demence, tās veidi.

Primāra demence, tās veidi.

Sekundāra demence, tās veidi.

Organisks amnestisks sindroms.

Delīrijs, tā veidi.

Psihiski traucējumi (izņemot demenci, delīriju), kas rodas smadzeņu bojājuma un disfunkcijas vai somatiskas slimības dēļ.

Organiskā halucinoze

Organiski katatoni traucējumi

Organiski murgi

Organiski garastāvīkļa traucējumi

Organiska trauksme
Organiski disociatīvi traucējumi
Organiska emocionāla labilitāte

Personības un uzvedības traucējumi smadzeņu slimības, bojājuma vai disfunkcijas dēļ

Organiski personības traucējumi
Postencefalītiskais sindroms
Postkontūzijas sindroms
Organiskais psihosindroms (neprecizēti organiski personības un uzvedības traucējumi smadzeņu slimības, bojājuma vai disfunkcijas dēļ)

Psihiski un uzvedības traucējumi (akūta intoksikācija, vielu kaitējoši pārmērīga lietošana, atkarības sindroms, abstinences stāvoklis ar delīriju, psihotiski traucējumi, amnestiskais sindroms, reziduāli un vēl sākušies psihotiski traucējumi, kas radušies, lietojot:

Alkoholu
Opiātus
Indijas kaņepju alkaloīdus
Sedatīvos un miega līdzekļus
Kokaīnu, kofeīnu un citus psihostimulatorus
Halucinogēnus
Tabaku
Gaistošus organiskos šķīdinātājus
Narkotiskās vai citas psihoaktīvās vielas

Šizofrēnija, šizotipiskie traucējumi un murgi

Šizofrēnija (paranoīda, hebefrēna, katatona, nediferencēta, reziduāla, vienkārša šizofrēnija, postšizofrēniska depresija)

Šizotipiski traucējumi
Persistējoši murgi
Akūti un transitori psihotiski traucējumi
Inducēti murgi
Šizoafektīvi traucējumi (maniakālais, depresīvais, jauktais tips)

Garastāvokļa traucējumi

Maniakāla epizode (ar vai bez psihotiskiem simptomiem), hipomānija, tās veidi
Bipolāri afektīvi traucējumi, to veidi
Depresīva epizode, tās veidi
Rekurenti depresīvi traucējumi, to veidi
Persistējoši garastāvokļa traucējumi (ciklotīmija, distīmija)

Neirotiski, ar stresu saistīti un somatoformi traucējumi

Fobiska un cita veida trauksme, tās veidi (fobijas, panika, ģeneralizēta trauksme, trauksme ar depresiju utt.)

Obsesīvi kompulsīvi traucējumi, to veidi

Reakcija uz smagu stresu un adaptācijas traucējumi (akūta stresa reakcija, posstraumatiskais stresa sindroms, adaptācijas traucējumi)

Disociatīvi traucējumi (konversijas), to veidi

Somatoformi traucējumi, to veidi

Neirastēnija, tās tipi. Depersonalizācijas un derealizācijas sindroms

Uzvedības sindromi, kas saistīti ar fizioloģiskiem traucējumiem un somatiskiem faktoriem

Ēšanas traucējumi, to veidi

Miega traucējumi, to veidi

Neorganiska seksuāla disfunkcija, tās veidi

Ar pēcdzemdību periodu saistīti psihiski un uzvedības traucējumi

Psihiski un uzvedības faktori, kas saistīti ar citu orgānu vai sistēmu traucējumiem vai slimībām (F 54)

Atkarību neradošu vielu pārmērīgas lietošanas izraisītie psihiskie un uzvedības traucējumi

Neprecizēti uzvedības sindromi, kas saistīti ar fizioloģiskiem traucējumiem un somatiskiem faktoriem (psihogēna fizioloģiska disfunkcija)

Pieaugušo personības un uzvedības traucējumi

Specifiski personības traucējumi

Paranoīda personība

Šizoīda personība

Asociāla personība

Emocionāli nestabila personība, tās tipi (impulsīvais, robežstāvokļa)

Histēriskā personība

Anankastiska personība

Trauksmaina (izvairīga) personība

Atkarīga personība

Neprecizēti personības traucējumi (rakstura neuroze, patoloģiska personība)

Jaukti personības traucējumi

Neorganiski stabili personības traucējumi

Stabilas personības pārmaiņas pēc katastrofiska pārdzīvojuma

Stabilas personības pārmaiņas pēc psihiskas slimības

Hronisku sāpju personības sindroms

Paradumu un dziņu traucējumi

Patoloģiska tieksme uz azartspēlēm

Piromānija

Kleptomānija

Trihotilomānija un citi traucējumi

Dzimumidentitātes traucējumi

Transseksuālisms

Divdabīgais transvestītisms
Dzimumidentitātes traucējumi bērnībā

Seksuālās izvēles traucējumi

Fetišisms
Fetišiskais transvestītisms
Ekshibicionisms
Vuajerisms
Pedofīlija
Sadomazohisms
Vairāki vienlaicīgi seksuālās izvēles traucējumi
Froterisms un nekrofilija

Psihiski un uzvedības traucējumi, kas saistīti ar seksuālo attīstību un orientāciju

Dzimumnobrieduma traucējumi
Egodistona seksuāla orientācija
Seksuālu attiecību traucējumi

Kompensācijas neuroze, Minhauzena sindroms, rakstura un attiecību traucējumi

Garīga atpalcība

Viegla, vidēji smaga, smaga garīga atpalcība
Dziļa garīga atpalcība un neprecizēta garīga atpalcība

Psihiskās attīstības traucējumi

Specifiski runas un valodas attīstības traucējumi
Specifiski mācīšanās iemaņu attīstības traucējumi
Specifiski motorisko funkciju attīstības traucējumi
Jaukti specifiskās attīstības traucējumi
Pervezīvi attīstības traucējumi

Uzvedības un emocionāli traucējumi, kas parasti sākušies bērnībā un pusaudžu vecumā

Hiperkinētiski traucējumi
Uzvedības traucējumi
Jaukti uzvedības un emocionāli traucējumi
Emocionāli traucējumi ar bērnībai specifisku sākumu
Sociālas funkcionēšanas traucējumi ar bērnībai vai pusaudžu vecumam raksturīgu sākumu

Rauste, tās veidi
Neorganiska enurēze, enkoprēze
Ēdināšanas precesa traucējumi zīdaiņa vecumā un bērnībā. Ēšanas perversijas (pica) zīdaiņiem un bērnībā
Stereotipi kustību traucējumi
Stostīšanās, runas juceklis

Neprecizēti psihiski traucējumi (F 99)
Psihotropie līdzekļi

Trankvilizatori. To darbības raksturojums, lietošanas indikācijas un kontraindikācijas, iespējamās blakusparādības, komplikācijas

Antidepressanti. To darbības raksturojums, lietošanas indikācijas un kontraindikācijas, iespējamās blakusparādības, komplikācijas

Neiroleptiskie līdzekļi. To darbības raksturojums, lietošanas indikācijas un kontraindikācijas, iespējamās blakusparādības, komplikācijas

9. Psihoterapija

Psihoterapijas teorētiskie pamati, pielietošanas indikācijas. Galvenie virzieni un metodes. Organizatoriskās formas. Dzīves mērķi un terapijas mērķi.

Psihoterapija kā zinātniska disciplīna. Psihodinamiskā un bioloģiskā psihiatrija

Ētikas jautājumi psihoterapeita darbā

Psihodinamiskā psihoterapija. Indikācijas un kontraindikācijas. Garā un īsā veida terapijas salīdzinājums

Psihodinamiskās teorijas un psihopatoloģija

Verbālā un neverbālā komunikācija un tās loma individuālajā un grupu psihoterapijā.

Pacienta psihiskās funkcionēšanas izvērtēšana un terapijas veida izvēle.

Psihoterapeita – pacienta attiecības. Kontrakts, rāmis (frame), tā nozīme psihoterapijas procesā. Terapeitiskā vide. Darba alianse.

Uzturošā vide, interpretācijas un personības attīstība.

Pārejas objekts un pārejas fenomenāli. D. Vinikots.

Kapacitāte būt vienam. Individuāla attīstības process no pilnīgas atkarības uz relatīvu neatkarību. D. Vinikots. Patiesais es un neēstais es.

Psihoterapeita „konteīnera” funkcija. Tās būtība, uzdevumi, mērķi.

Psihosomatiskie stāvokļi un fenomenāli. Psihosomatika un māte. Aleksitīmijas psihoanalītiskie aspekti. Emocionālais terors un ‘smacējošā’ mīlestība. Dž. Makdugala. Psihosomatiskā ievainojamība.

Psihosomatika un izlāde darbībā. Psihosomatiskos fenomenus nogulsnejošie ārējie faktori. Dž. Makdugala. Psihosomatika un naidis. Afekta patoloģija, tā psihoanalītiskās un neirobioloģiskās teorijas. Psihosomatozes un psihozes. No psihosomatozes uz psihoneirozi.

Edipa komplekss. Edipālā attīstība. Tās atspoguļojums dažādās teorijās.

Identitāte. Dzimumu identitāte.

Transference. Pozitīvā un negatīvā transference. Tās loma terapijas procesā.

Transferences interpretācija.

Erotiskā transference un tās ļaundabīga izmantošana.

Psihotiskā transference.

Negatīvā terapeitiskā reakcija.

Rezistences fenomens psihoterapijā.

Regresijas fenomens psihoterapijā.

Kontrtransference. Jēdziens. Nozīme. Izmantošana.

Klausīšanās process un terapeitiskās intervences tehnikas. Suģestīvās un manipulāciju tehnikas. Klarifikācija, konfrontācija, interpretācijas.

Konflikta un personības trijstūri pēc Malana.

Darbs ar sapņiem psihoterapijā.
Izstrādāšanas process psihoterapijā.
Terapijas nobeigšana (terminācija) individuālajā un grupu psihoterapijā.
Depresīvie stāvokļi. Zaudējums. Bēdas. Sēras. Sērošanas process.
Depresija un sēras.
Depresīvas personības un suicidālie stāvokļi. Objektattiecību īpatnības klīnikā.
Krīzes. To klasifikācija. Krīžu terapija. „Debrīfings”.
Posttraumatiskā stresa sindroms.
Kognitīvā psiholoģija un kognitīvā terapija.
Biheiviorālā psiholoģija un biheiviorālā terapija.
Sugestīvās metodes.
Pāru (laulību) terapija.
Bērnu un jauniešu psihoterapija.
Grupu psihoterapija. Klasifikācija. Psihodinamiskie procesi grupā.
Psihodinamiskā grupu psihoterapija. Terapeita loma un uzdevumi. Transferences un kontrtransferences fenomeni. To raksturojums grupā.
Terapeitiskie faktori un procesi grupu psihoterapijā, to raksturojums.
Ģimenes terapija. Veidi, uzdevumi, iespējas.
Eksistenciāli – humānais virziens psihoterapijā.
Psihodrāmas grupas. D. Moreno.
Mākslas, mūzikas terapijas. To diagnostiskās un terapeitiskās iespējas.
Atbalsta psihoterapija.
Ieilgušu patoloģisku sēru terapija.
Seksuālo disfunkciju terapija.
Hronisku somatiski slimu pacientu psihoterapija.
Suicidālu pacientu psihoterapija.
Depresīvu pacientu psihoterapija.
Mirstošu pacientu psihoterapija.
Pacientu ar ēšanas traucējumiem psihoterapija.
Gados vecāku pacientu psihoterapija.
Alkoholisma pacientu psihoterapija.
Obsesīvu pacientu psihoterapija.
Grupu terapijas kombinācija ar individuālo psihoterapiju.
Ģimenes un pāru terapijas kombinācija ar individuālo psihoterapiju.
Psihoterapijas kombinācija ar psihofarmakoterapiju.
Psihoterapija neirotiskā līmenī funkcionējošiem pacientiem.
Psihoterapija „borderline” līmenī funkcionējošiem pacientiem.
Psihoterapija psihotiskā līmenī funkcionējošiem pacientiem.
Medicīnas un psihoterapijas ētikas principi. Garīgā veselība. „Izdegšanas” sindroms.